

Projekt

z dnia 21 stycznia 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY BIAŁA PODLASKA**

z dnia 4 lutego 2025 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2025 – 2027

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 w związku z art. 7 ust 1 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, ze zm.) w związku art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r. poz.49 t.j) Rada Gminy Biała Podlaska uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027, stanowiący załącznik do uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Biała Podlaska.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY
W GMINIE BIAŁA PODLASKA
NA LATA 2025-2027**

Biała Podlaska 2025

SPIS TREŚCI:

- 1. Wprowadzenie**
- 2. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej**
- 3. Analiza SWOT**
- 4. Czas realizacji programu**
- 5. Odbiorcy programu**
- 6. Cele główne i szczegółowe**
- 7. Przewidywane efekty realizacji Programu**
- 8. Realizator programu**
- 9. Zadania w zakresie wspierania rodziny:**
- 10. Źródła finansowania programu**
- 11. Monitoring i ewaluacja**

I. Wprowadzenie

Dla dobra rodziny, które jest naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, konieczne jest wspieranie rodzin ze strony państwa, w tych przypadkach, kiedy własne zasoby i możliwości nie wystarczają, aby pokonać sytuacje trudne lub kryzysowe. Szczególnie dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje rodziny, która otacza je miłością, zapewnia poczucie bezpieczeństwa i zaspakaja jego potrzeby. Z punktu widzenia potrzeb dziecka, naturalna rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewnienia bezpieczeństwa emocjonalnego, jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, w którym główny element stanowią interakcje zachodzące między jej członkami. Rodzina w sposób świadomy i nieświadomy oddziałuje na osobowość dziecka, przekazuje mu swój system wartości, tradycje, poglądy, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Naturalna rodzina jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Pomyślny rozwój dziecka jest możliwy w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmowania działań na rzecz rodziny w oparciu o sprecyzowany plan działania.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo – wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd też, założeniem niniejszego Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, kiedy pojawiają się problemy.

Problemem przemocy domowej na terenie Gminy Biała Podlaska zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, którego celem jest integrowanie i koordynowanie działań przedstawicieli różnych podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.

Opierając się na założeniach ustawy z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz.49 t.j.) - dalej u.w.r.s.z. zaleca się zaangażowanie asystenta rodziny, o którym stanowi art. 11 ust. 3 i art. 12 u.w.r.s.z. Bardzo ważne jest, iż rola asystenta rodziny zaczyna się już na etapie profilaktyki i polega na aktywnym wspieraniu rodziny. Zadaniem asystenta jest całościowe wspieranie rodzin wychowujących dzieci, zagrożonych różnymi dysfunkcjami. Asystent reaguje na sygnały wskazujące na powstawanie w rodzinie problemów związanych z jej prawidłowym funkcjonowaniem, otrzymywane z różnych źródeł: od pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, z policji, czy też od pielęgniarki środowiskowej. Celem pracy asystenta będzie osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. W przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania dziecka przez rodzinę, powiat organizuje pieczę zastępczą w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Do zadań gminy w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy ponoszenie częściowych wydatków związanych z pobytem dziecka w wyżej wskazanych formach pieczy zastępczej. Należy zauważyć, że wspieranie rodziny, to jednocześnie rozwój i wzmocnienie społeczności

lokalnej. Reformy ustroju terytorialnego państwa powodują, że coraz więcej kompetencji przejmują samorządy gmin i powiatów. Dzieje się tak wzorem innych państw Unii Europejskiej, w których służby społeczne funkcjonują jak najbliższej rodziny.

Pomoc Społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. W przepisach o pomocy społecznej zawarta jest zasada pomocniczości, która kładzie nacisk na wspieranie, a nie bezpośrednie zaspokajanie potrzeb.

Niniejszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2025-2027 stanowi realizację dyspozycji ustawowej i jest spójny ze strategią rozwiązywania problemów społecznych Gminy Białą Podlaska.

1. Podstawą działań ujętych w programie są w szczególności regulacje obowiązujących ustaw:

- Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2025 r. poz.49 t.j.);
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz. 1283 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2024 r., poz.1673 t.j).

2. Podstawa prawna działań

Artykuł 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 u.w.r.s.z.

II. Diagnoza sytuacji demograficznej i społecznej

Diagnoza lokalna dotyczy funkcjonalności rodzin zamieszkujących w Gminie Białą Podlaska w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Diagnoza została dokonana w oparciu o dane z Urzędu Gminy w Białej Podlaskiej oraz z danych będących w posiadaniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej.

Punktem wyjścia do określenia zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny jest analiza danych o osobach i rodzinach objętych wsparciem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej

Dla potrzeb Programu opracowano kartę diagnostyczną, w której zawarto informacje podane w tabeli Nr 1.

Tabela nr 1.

Wyszczególnienie	Rok 2023
Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej	152
Liczba rodzin korzystających z zasiłku rodzinnego	263
Liczba rodzin korzystających z Funduszu Alimentacyjnego	45
Liczba rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego	6
Liczba dzieci zamieszkujących w Gminie Biała Podlaska 0 - 18 lat	11 828
Liczba osób bezrobotnych – zarejestrowanych w Urzędzie Pracy w tym z prawem do zasiłku	416

Z posiadanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej wynika, że na dzień 31 grudnia 2023 r. Gmina Biała Podlaska liczyła 15 015 mieszkańców.

Przyczyny i nasilenie trudnych sytuacji życiowych rodzin, pokazuje tabela nr 2.

Tabela nr 2.

Występujący problem	Liczba środowisk
Ubóstwo	98
Długotrwała lub ciężka choroba	74
Niepełnosprawność	63
Bezrobocie	60
Alkoholizm/ problem alkoholowy	22
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – rodzina niepełna	17
Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – rodzina wielodzietna	15
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2
Zdarzenia losowe	1
Narkomania	0

Wśród osób ubiegających się o wsparcie w ramach pomocy społecznej ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba pozostają jako główne powody destabilizujące osoby i środowiska rodzinne. W 2023 r. wśród 152 rodzin korzystających z pomocy społecznej, problem niepełnosprawności dotyczył 63 rodzin. Inne powody deficytów to m.in. bezrobocie, alkoholizm czy bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych w rodzinach niepełnych i wielodzietnych.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej wynika, że do końca 2023 roku z terenu Gminy Biała Podlaska 15 dzieci umieszczono w rodzinach zastępczych, a 6 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

III. Analiza SWOT

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>-dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, pracowników oświaty,</p> <p>– doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników działających na rzecz rodziny, – wsparcie stypendialne dla dzieci i młodzieży,</p> <p>– wsparcie rodzin wielodzietnych – Karta Dużej Rodziny,</p> <p>– prowadzenie intensywnej pracy socjalnej w środowiskach osób objętych wsparciem pomocy społecznej, w tym także poprzez rozwój asystentury rodzinnej,</p> <p>– rozwinięty system monitorowania środowisk oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, oparty na ścisłej współpracy policji, sądu, służby kuratorskiej oraz GOPS w Białej Podlaskiej,</p> <p>– ścisła współpraca jednostek, w szczególności jednostek pomocy społecznej, sądu, jednostek systemu oświaty,</p> <p>– działania na rzecz rodziny podejmowane przez instytucje oraz placówki oświatowe,</p> <p>– profesjonalne podejmowanie działań interwencyjnych,</p>	<p>– wyuczona bezradność i roszczeniowość osób, uzależnienie od pomocy instytucjonalnej (głównie finansowej),</p> <p>– brak chęci współpracy ze strony rodzin w zakresie rozwiązywania problemów, – uzależnienie rodzin od pomocy społecznej,</p> <p>– stereotypowe postrzeganie GOPS w Białej Podlaskiej, jako instytucji przyznającej tylko środki finansowe,</p> <p>– bierna postawa osób wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie,</p> <p>– niechęć rodzin do korzystania z poradnictwa specjalistycznego oraz wsparcia oferowanego przez GOPS,</p> <p>– brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucanie autorytetu,</p> <p>– zbyt mała aktywność społeczności lokalnej w zakresie podejmowania działań we wspieraniu rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,</p> <p>– niska efektywność pracy z rodziną biologiczną,</p> <p>– wysoka liczba interwencji w środowiskach rodzinnych oraz rosnąca liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej, jak i instytucjonalnej.</p>

IV. Czas realizacji programu

Gminny Program Wspierania Rodziny został opracowany na lata 2025-2027

V. Odbiorcy programu

Odbiorcami Programu są:

- 1) Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- 2) Dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki,
- 3) Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

VI. Cele główne i szczegółowe

*** Cel główny programu:**

Celem głównym Programu jest pomoc dla rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Biała Podlaska w stwarzaniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych.

*** Cele szczegółowe to:**

- podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
- wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo w celu przywrócenia prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie;
- podejmowanie działań koordynujących wobec podmiotów zajmujących się rodzinami dysfunkcyjnymi;
- pozostawienie dzieci i młodzieży w środowisku zamieszkania,
- współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi na rzecz dziecka i rodziny,
- wzmacnianie roli i funkcji rodziny,
- wsparcie w rozwijaniu umiejętności opiekuńczo – wychowawczych rodziny,
- podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny naturalnej.

VII. Przewidywane efekty realizacji Programu

Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być: polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

VIII. Realizator programu:

Koordynatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej w partnerstwie z:

- Placówkami oświatowymi z terenu Gminy Biała Podlaska
- Urzędem Gminy Biała Podlaska
- Starostwem Powiatowym w Białej Podlaskiej
- Policją,
- Gminnym Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej,
- Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Białej Podlaskiej
- Kuratorami Sądowymi.

IX. Zadania w zakresie wspierania rodziny:

Lp.	Nazwa zadania	Partnerzy w realizacji zadania
1.	Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej
2.	Umożliwienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego – psycholog, prawnik.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej, Urząd Gmin
3.	Finansowanie kosztów pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ponoszonych przez rodziny wspierające.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej
5.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej
6.	Współfinansowanie pobytu dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej
7.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinnym domu dziecka	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej
8.	Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawienia potrzeb związanych z realizacją zadań dla Rady Gminy	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej
9.	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej, Policja, Zespół Interdyscyplinarny

Dla realizacji zadań zakłada się następujące działania:

Pomoc i wsparcie Asystenta Rodziny. Wsparcie Interdyscyplinarne.

W pracy z rodziną ważna jest profilaktyka. Zakłada się zatem kluczową rolę asystenta rodziny, którego zadania będą polegały na:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 6) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 7) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 8) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 9) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 10) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 11) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;

- 12) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
 - 13) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
 - 14) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny,
 - 15) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
 - 16) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
 - 17) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną;
- wykonywanie innych czynności i obowiązków wynikających z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Praca asystenta rodziny będzie również polegała na inicjowaniu i rekomendowaniu zadań zespołowych w skład których wchodzić będą m.in. asystent rodziny, pedagog, pracownik socjalny, przedstawiciel policji, kurator sądowy. Praca asystenta rodziny lub zespołu powinna skutkować trafniejszą diagnozą problemów środowiska rodzinnego, ustaleniem spójnego planu pomocy oraz uruchamiać mechanizmy współpracy z właściwymi instytucjami i służbami.

Poradnictwo specjalistyczne

Praca z rodziną może być prowadzona w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, prawnego), treningu umiejętności wychowawczych dla rodziców, psychoedukacji, mediacji. Narzędziem wzmocnienia rodziny może być również doradztwo w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, dbałości o higienę osobistą i otoczenia.

Tam, gdzie jest to możliwe, praca w ramach Programu powinna opierać się o pełną współpracę z rodziną.

Niezwykle ważnym elementem jest również dostęp rodziny do pomocy prawnej, szczególnie w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Partycypacja w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

X. Źródła finansowania programu:

1. Środki własne Gminy Biała Podlaska
2. Dotacje z budżetu państwa,
3. Środki pozabudżetowe.

XI. Monitoring i ewaluacja

Prowadzenie ewaluacji i monitoringu realizacji Programu polega na bieżącym analizowaniu oraz corocznym porównywaniu wartości określonych w Tabeli 1 i 2 oraz danych dotyczących przemocy w rodzinie, umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji czy kontynuować konkretne działania, czy je wzmożyć, czy też zmodyfikować.

Raport z ewaluacji i monitoringu programu będzie sporządzony przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białej Podlaskiej w terminie do dnia 31 marca każdego roku. W przypadku modyfikacji Programu założenia metodologii ewaluacji i monitoringu będą odpowiednio dostosowywane.